

לקט אמרות
 חז"ל, רעיונות,
 עובדות והנהגות
 מגדולי ישראל,
 על מדות טובות
 שצביאות
 לאהבת הזולת,
 הנלמדות
 מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
 כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
 © אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
 בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
 רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש ו מנחם אב תשע"א שבת - ירושלים 6:57 תלאביב 7:13 חיפה 7:05 מוצ"ש - ירושלים 8:12 תלאביב 8:14 חיפה 8:15 ר"ת 8:48

פרשת דברים

ברכה לזולת

לברך את רעהו באהבה ומכל הלב !

נלמד מהפסוק: "ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם..." (פרק א"יא)

וכתב רש"י: אמרו לו אתה נותן קצבה לברכתנו... אמר להם, זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם. וכתב הש"ה הק': מצאתי כתוב בקונטרסי האריז"ל: 'משה' בגימטריא אל-שיד'. ובמילוי אותיותיו עולה בגימטריא 'אלף' - זהו משלי. הרי שברכם בכל לבבו ובכל נפשו, בכל מה שנכלל בשמו. כך ראוי לאדם לאהוב את ישראל בגופו ונפשו ומאודו. עכ"ל. וכן מצינו בנוסח ברכת כהנים: "וציונו לברך את עמו ישראל באהבה" כי ברכה בכוונה ובלב שלם, היא רק זו הבאה מתוך אהבה.

כשביקשו מהגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל שיברך את הזקוק לישועה, אמר: קבלה בידי מהצדיק רבי מרדכי מסלונים זצ"ל כי כל יהודי אם הוא מברך מעומק הלב, מובטח הוא שברכתו תתקיים!

ובהזדמנות אחרת הוסיף: "כשמברכים את הזולת בכוונה אמיתית לשם שמים ומתוך רצון כנה ואמיתי לעזור ולסייע לזולתו, אזי הקב"ה מסייע והברכה מועילה, ועושה פרי".

הגרי"ל דיסקין זצ"ל סבר שכל אדם "לפום דרגא דיליה", אם עושה את תפקידו שלו בעבודת ה' לפי מדריגתו - תהיה אשר תהיה - בשלימות האפשרית, אזי ראויה ברכתו שתתקיים!

וכפי שאירע למעשה, כאשר אדם ביקש להתברך אצלו, שלחו להתברך אצל הסנדלר רבי ניסן שוסטר ז"ל... תמה האיש: "כלום אין ברכתו של הרב נשמעת יותר מברכתו של הסנדלר?!"

השיב לו הגרי"ל בנועם: "רואים אנו כך בגמרא (תענית כא:): שמספרת אל אבא אומנא [היה מקיז דם], והיו משגרים אליו ברכת שלום מן השמים בכל יום... ואילו לאביי, מגדולי האמוראים, שיגרו שלום רק בכל ערב שבת. חלשה דעתו של אביי. אמרו לו מן השמים: איך יכול לעשות כמעשיו. ומה היו מעשיו של אבא אומנא? היה קובע תור לגברים לחוד ולנשים לחוד. וכשהיה עליו להקיז דם מזרוען של הנשים, לא היה עליהן לגלות את הזרוע, אלא היו עוטות מעפורת ובה נקב שדרכו היה מקיז דם".

מלמדת אותנו הגמרא, שכל אדם נתבע לפי דרגתו, ואותו מקיז דם הגיע לשלימות במדריגתו שלו. "כך גם רבי ניסן הסנדלר" - הפטיר הגרי"ל - "מלבד מה שמקדיש עתים לתורה, שמעתי שאינו לוקח מדה מן הנשים המבקשות שיתפור להן נעלים. אלא מעיף הוא מבט במנעלים הבלויים שלהם, ותופר מנעלים חדשים לפי אומדן. ואם אין המדה מכוונת, דבר הקורה תכופות, חוזר ותופר הוא מנעלים אחרים... עד שהמנעלים מתאימים. הנהגה כזו היא בבחינת הנהגת אבא אומנא, וראויה ברכתו שתתקיים!"

סגולה לברכה שתתקיים...

מעשה ביהודי שהגיע אל הגאון רבי חיים סולבייצ'יק זצ"ל וזעק: "אנא רבי, הושיעני!" האיש גולל במרירות את צרותיו כי אשתו חלתה ל"ע. יסורים קשים מלוים את מחלתה, ואף שדרש רבות אצל הרופאים לא הועיל כלום אלא אמרו נואש, על כן בא לבקש ישועה מאת הרב.

אמר לו רבי חיים: "אוכל לתת לך עצה. היום ערב שבת ונהגו ישראל לילך לטבול במקוה. לך ועמוד בפתח המקוה וספר ליהודים הבאים שם את צרתך. בידוע שישראל רחמנים הם ובוודאי יאחלו לך 'רפואה שלמה', ואתה תענה "אמן" אחר ברכת כל אחד ואחד, ומבין עשרות יהודים המאחלים ומברכים אותך ברפואה שלמה, לא יתכן שלא יהיו כמה שיכוונו בכוונה שלימה, וברכה בכוונה ועניית אמן עליה ודאי תשפיע..."

נטורי אמן

לקבל או לתת...

סיפר הגה"צ רבי הירש קופשיץ זצ"ל: יהודי שערך פעם חופה, כיבד את הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל בברכה שלישית. לאחר החופה מיהר הלה להתנצל בפני רבה של ירושלים על שלא העניק לו "ברכה אחריתא".

חיך רבי יוסף חיים והגיב בשנינות: "יקירי, מעולם לא באתי לחופה כדי לקבל ברכה, אלא כדי לתת ברכה..."

מפי השמועה

מוקדש לעילוי נשמת

ר' ישראל רבי זצ"ל בן אסתר ז"ל

ת.ג.צ.ב.ה.

להוכיח הזולת בנועם, מתוך אהבה ובאופן נעים ומכובד!

נלמד מהפסוק: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" (פרק א' א)

וכתב רש"י: לפי שהן דברי תוכחות, ומנה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירן ברמז מפני כבודן של ישראל. וכתב השל"ה הק' (בתוכחת מוסר): כשהוכיח [משה] בדברי מוסר סיפר מעלתם "הבו לכם אנשים חכמים נבונים ויודעים"... הוא על דרך הפסוק "אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך". הענין, כשאתה רוצה להוכיח את אחד, אל תאמר לו כך וכך אתה גרוע, כי אז ישנאך ולא ישמע לדברך, וזהו שנאמר "אל תוכח לץ" - שלא תוכיח אותו דרך זלזול לומר לץ אתה, רק אדברה תאמר לו, חכם אתה, ואם כן, חרפה היא לאיש כמוך לעשות כה וכה. זהו "הוכח לחכם" כלומר: תעשנו לך לחכם, אז יאהבך וישמע לקול דבריך ויקבל מוסר".

בפתיחת ירחי כלה (תשמ"ג) פתח הגרא"מ שך זצ"ל ואמר: "לא קל לדבר אך אסור להחשות! אומרים חז"ל (במד"ר דברים א): "עד שלא זכה משה לתורה כתיב בו "לא איש דברים אנכי". כיון שזכה לתורה התחיל לדבר שנאמר "אלה הדברים אשר דיבר משה".

והביאור הוא, כי קודם מתן תורה לא היה משה רבינו מחוייב להשמיע את דברו. אבל משנתנה תורה, חייב לומר ואינו יכול לפטור עצמו. כך בתקופתנו, כל מי שיכול להאיר ולהבהיר את העירפול והבלבול השוררים כיום, חייב לעשות זאת ואינו רשאי לפטור עצמו.

ארבעה תנאים דרושים לו למוכיח את הרבים (הובא במעם לועז אבות - פ"ו: א) צריך להיות בעל כח, שיהיה בכלל גיבורי כוח עושי דברו. שלא יחת מפני כל. אלא יוכיח את מה שבלבו, שאם אין בו כח ירתע מאוד.

ב) צריך שיהיה בו ישוב הדעת שיוכיחם תחילה בדרכי נועם שלא יבעטו בו ובדבריו, ויוסיפו פשע על חטאם. הן על כך אמרו חז"ל (ערכין טז:): תמה אני אם יש בדור הזה מוכיח. לפי שהתוכחה אומנות גדולה, שאם רואה המוכיח אדם שיש בו חבילות של עבירות, יתחיל לדבר עמו על ענין אחד ואחר כך על השני, כמו שמצינו בגר שבא לפני הלל והראה לו בתחילה מצוה אחת השקולה כנגד כל התורה, ולא רצה להחמיר עמו בתחילה להראותו חומר הלאוין. ולכן נתגייר.

ג) צריך שיהיה המוכיח בעל תורה ויודע חומר הדבר ותיקונו, כרופא מומחה היודע והמכיר את הסמים השונים המועילים לזה והמזיקים לזה.

ד) צריך להיות המוכיח בעל מעשים טובים ויהיה גיבור הכובש את יצרו. שאם יש בו עוונות, יאמרו לו קשוט עצמך תחילה. הוא שאומר הכתוב "נחפשה דרכינו ונחקרה" - אנחנו הרוצים להוכיח את אחינו, בואו ונחפש תחילה את דרכינו ונחקרה חקירה לתקן המעוות. אר"א יש לנו רשות לומר לציבור, לכו ונשובה אל השי"ת.

טובה תוכחה מגולה...

כאשר הגיע הצדיק רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל, להסתופף בצילו של כ"ק האדמו"ר רבי אלימלך מליז'נסק זצ"ל, התקשה לשמוע את התוכחות המגולות, היורדות חדרי בטן, אשר נהג רבי אלימלך להשמיע מידי פעם.

רבי משה לייב שהצטיין באהבת ישראל נפלאה אשר הלכה לפניו, לא יכל היה להבין, מדוע יאחז צדיק כרבי אלימלך בפלך התוכחה, העלולה לעורר קטרוגים על עם ישראל קדושים, ואינו מעדיף את דרך לימוד הזכות והסנגוריה.

כדרכם של חסידים הראשונים, אשר מסרו נפשם לעמוד על סוד דרכי רבותיהם בקודש, ולדקדק בכל תג ותג והנהגותיהם הנעלות, וכלשון חז"ל "תורה היא וללמוד אני צריך" (ברכות סב.) - אזר גם רבי משה לייב עוז והירצה את תמיהתו לפני רבי אלימלך עצמו. השיב לו רבי אלימלך על כך בדרך משל:

שר גדול מאחת הממלכות, יצא בשליחות מלכו לבקר בארמונו של מלך אחר. בהכנסו אל הטרקלין שלפני חדר הראיונות של המלך, הבחין השר במלך, כשהוא ניצב באחד החדרים הצדדים, ועליו עומד אדם אחר, הפוקד עליו להרים את ידיו ולהורידן... להסתובב אחורה, לשחות ימינה ושמאלה.... לשוב ולהזדקף וכן הלאה.

הוא רואה שמדי פעם תופס הלה בדש בגדו של המלך, מושכו אילך ואילך, ושוב מצוה עליו להרים ידים, להתכופף, להסתובב, וחוזר חלילה... נדהם השר האורח עד עמקי נשמתו, ואץ-רץ ליידע את הממונים על בית המלכות, על דבר האלמוני המתעלל במלך בתוך ארמונו...

"**חס** ושלום!" - הרגיע אותו הממונה - "אין זה אלא חייט המלך, המופקד על תפירת מדיו והתאמתם על פי מדותיו!..."

"**אין** ספק" - המשיך רבי אלימלך וביאר את כוונתו - "כי אדם אחר, חשוב ככל שיהיה, אשר היה מתנהג כך אל המלך, אחת היתה דתו להמית. מה שאין כן החייט, המופקד על התקנת בגדי המלך, הריהו עוד **מקבל שכר משלם בעד פעלו**."

"**כך**" - סיים רבי אלימלך ואמר - "ישראל קדושים, בני מלכים הם, וכל המלעז עליהם ומוציא את דיבתם רעה לפני המקום, ברוך הוא, אחת דתו! מה שאין כן, הצדיק, המופקד על התאמת בגדי מלכות לבני המלך, אשר יהלמו את מדותיהם לעולם הבא לכבוד ולתפארת, עליו מוטל ליישר אותם, לכוון אותם ולהוכיח אותם כל צורכם. ולא רק שאינו חוטא בכך, אלא אדרבה, בכך הוא ממלא את תפקידו ועושה את רצון בוראו".

צנתרות הזהב

"לא חסרת דבר!"

פעם נודע לחפץ חיים שבאחת העיירות ישנם שני חנויות שבעליהן מתעקשים להמשיך להשאירן פתוחות גם ביום שבת קודש. כאשר שמע זאת החפץ חיים, פנה לגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל שהיה באותה עת בביתו ואמר לו: "בוא ונסע לשם כדי להוכיחם על חומרת הדבר".

ניגש החפץ חיים לאחד מבעלי החנויות ושאל אותו: "האם יש לך כסף?" "כן" - השיב הלה - "יש לי מספיק". שב החפץ חיים ושאלו: "ובנים ובנות יש לך?" "כן" - ענה האיש. הוסיף החפץ חיים לשאול: "האם חסר לך דבר?" השיב הלה: "ב"ה לא חסר לי מאומה!"

כאן פרץ החפץ חיים בבכי מר כשהוא אומר לאיש: "השי"ת נתן לך את הכל, לא חסרת דבר! מדוע לא תיתן לו גם אתה, שתשמור את השבת?"!

דיבורים אלו שיצאו מלבו הטהור של החפץ חיים, פעלו מיד את פעולתם, והלה הבטיח לסגור את חנותו בשבת.

עפ"י שיח זקנים - ח"ד

"לא תכירו פנים במשפט"

"ושפטתם צדק..."

מסופר על הגר"א מוילנא זצ"ל שהתייצב בפניו אחד מיהודי וילנא ותינה את צרתו כי אנשים בני בליעל העלילו על בתו עלילות שקר ובית הדין נוטה לגזור על בעלה לגרשה. אמר לו הגר"א: "אוכל לעזור לך רק כאשר יבואו הדיינים והעדים לבית מדרשי, וישבו להעיד לפני".

ואכן כך הוי. מושב בית הדין והעדויות נשמעו בפני הגר"א. אחר שהעידו העדים בזה אחר זה, נזף בהם הגר"א על עדותם השקרית, עד שפניהם חפו והודו כי דיברו שקר.

לתמיחה הדיינים כיצד גילה זאת, הסביר הגר"א, כי הוא הבחין שלשון עדותו של העד הראשון תאם באופן מדויק את סגנון עדות העד השני, ומזה הבין כי לא יתכן שיעידו כה מדויק וזה, אלא אם כן תיאמו זאת מראש העדים ביניהם.

עפ"י קרית אליהו

לשפוט בעלי דין בצדק, ולא להראות אותות אהבה וקירוב לאחד מהם על פני חברו!

נלמד מהפסוק: "לא תכירו פנים במשפט... לא תגורו מפני איש" (פרק א"ז)

ודרשו חז"ל בגמרא: "לא תכירו פנים במשפט" - רבי יהודה אומר לא תכירוהו [רש"י: אם הוא אוהבך] ר' אלעזר אומר לא תכירוהו [רש"י: אם הוא שונאך לא תעשה לו ככרי לחייבו] (סנהדרין ז:).

על הפסוק "שמוע בין אחיכם ושפטתם צדק" (איטז) ביארו חז"ל (סנהדרין ז:): "אזהרה לבית דין שלא ישמע דברי בעל דין קודם שיבוא בעל דין חברו, ואזהרה לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבוא בעל דין חברו".

והביא הגרא"א דסלר (בספרו מכתב מאליהו ח"א) את ביאורו של המהר"ל זצ"ל (בנתיבות עולם - נתיב הדין). שאפילו באופן שמסדר הבעל דין לפני הדיין דברים של אמת, ואינו משקר, אעפ"כ מכיוון שמטעים דבריו לדיין, נכנסים הדברים בדעתו לזכותו, ומחפש לו זכות. ואף אם ישיב אחר כך חברו על דבריו, כיון שדבריו כבר נכנסו באוזני הדיין, אינו מסלק דעתו מהם...

וכל כך למה? מבאר הרב דסלר, מכיון שבתחילה חשב שהצדק עם הראשון, אף שבשעתו היה זה רק "לפי שעה", מכל מקום, כיון שחשב כך רגע אחד, מעתה הוא כבר נוגע בדבר. כי יש אי נעימות לאדם כשצריך לשנות דעתו הקדומה, אפילו קלושה כזו, וכבר די בזה לעוות את מאזני המשפט בכוח השערה ויותר לא צריך.

עפ"י ז", מסיק הרב דסלר: "והנה כל אדם הוא דיין [על עצמו], כי תמיד מוטל עליו לשפוט על צדק הנהגתו ואמיתת השקפותיו, אך כשנתבונן בערך הנגיעות המשפיעות עלינו בדיונים אלה, נמצא שהן תקיפות לאין ערוך מכל שוחד שיוכלו לתת לשופטים של בית הדין".

"נתבונן נא: אם אפילו הנחה קדומה קטנטנה, כבר עלולה לעוות את דקדוק המשפט - משום ההתנגדות הדקה לשינוי הדעת, הבאה מהשפעתן הנסתרות של מדות הגאווה והעצלנות - מה יאה על הנחות קדומות שלנו היוצאות ממדות ותאוות גסות, ושניהלנו את חיינו על פיהם זה כמה שנים?"

"לא תכירו פנים במשפט..."

פעם באו שני גבירים לדין תורה אצל כ"ק האדמו"ר מציעשנב ואחד מהם נמנה על חסידיו. לאחר שמיעת פסק הדין התרעם החסיד על כי כביכול, הפלה אותו בפסק דינו לרעה. ויהי כשמוע הרבי את דבריו אחזו בידו ואמר לו:

"אינני זקוק לחסיד כמון! מעתה אל תדרוך יותר על מפתן ביתי! כלום עלתה במחשבתך כי בגלל שאתה נוסע אלי אצדיק אותך בדין!?"

חמור היה ביותר דינו של המסרב לציית לפסק דין תורה, נגדו יצא הרבי בכל חומר הדין, מבלי לאפשר לו להשאר במחיצתו. הוא היה אומר: "קבלה בידי מאבותי הקדושים שעל כל עבירה הננו תקוה שבסופו של דבר יעשה האדם תשובה, אבל זה שאינו מצייט דינא מן הראוי לעוקרו מן השורש, וטרם לכל, מן הדין שיעזוב את מחנינו!"

רבינו הק' משינאוא

"לא תגורו מפני איש"

לשפוט בעלי דין בצדק וללא מורא!

נלמד מהפסוק: "לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלוקים הוא" ... (פרק א"ז) ואמרו חז"ל (סנהדרין ז:): שנים שבאו לדין, אחד רך ואחד קשה, עד שלא תשמע דבריהם או משתשמע דבריהם ואי אתה יודע להיכן דין נוטה, אתה רשאי לומר להם איני נזקק לכם, שמא נתחייב חזק ונמצא חזק רודפו. משתשמע דבריהם ואתה יודע להיכן הדין נוטה, אי אתה יכול לומר להם איני נזקק לכם שנאמר "לא תגורו מפני איש".

מהמעשה הבא המובא בגמרא (בבא מציעא ט:): נלמד כיצד דנו חז"ל ללא מורא וללא משוא פנים גם כאשר הבעל דין שעמד מולם היה ידוע כ"גברא אלימא" וכך מספרת הגמרא:

אדם ששמו מרי בר איסק, הגיע אליו אחיו הצעיר [שהיה אחיו מאביו ולא מאמן] ממקום רחוק, [ששם היה גר אביהם] אחרי שנפטר אביהם, ואמר לו: נכסי אבינו המת שאתה מטפל בהם עליך לחלוק עמי כי גם אני יורשו. אמר לו מרי: "אינני מכירך". בא האח לפני רב חסדא וטען את טענותיו.

השיב לו רב חסדא: צודק אחיך שאומר שאינו מכירך שהרי כשהוא עבר ממקום מגורי אביכם היית בלי חתימת זקן וכעת אתה עם זקן וכדמצינו אצל יוסף [ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו].

אמר לו רב חסדא לאותו אה: לך הבא עדים שאתה אכן אחיו. אמר האח: יש לי עדים אך הם מסרבים לבוא כי יראים הם ממרי בר איסק משום שהוא אדם אלים וחוששים ממנו.

אמר רב חסדא למרי: אם כן, תביא אתה עדים שיעידו שזה שבא לפנינו אינו אחיך. תמה מרי: וכי כך הדין שעלי להביא עדים והרי הדין הוא ש"המוציא מחברו עליו הראיה"?

השיב לו רבי חסדא: כך הוא הדין הראוי לך כאדם אלים ולכל חבירך האלימים כמותך! שמכיון שיראים להעיד נגדכם עליכם להביא עדים שיעידו כמכם.

"הרב הזה מוצא חן בעיני..."

פעם הזמין מושל העיר טשעבין את הגאון מטשעבין רבי דב בעריש ווידנפלד זצ"ל באופן דחוף וביקש ממנו: מאחר שיש מחסור גדול בבשר הוא מבקש שיוסיף חתימתו על מכתב שבו חתמו כבר רבנים שונים להתיר את הניקור של חלק האחוריים.

אמר הרב מטשעבין: "ניקור האחוריים, זוהי שאלה גדולה. אני רב בעיר קטנה טשעבין, ואין ביכולתי להכריע בשאלה גדולה כזו".

התרגז המושל והרים עליו בקולו: "אתה חותם או לא?" הרב לא התפעל מצעקתו ומרוגזו של המושל והשיב בשלוות נפש אותה תשובה כבראשונה.

מלווהו ראש הקהילה חשש מאוד ממה שעלול המושל לנקוט נגד הרב, והחל לרמוז לו שיבין את המצב וימנע את שעלול להתרחש... אולם הרב לא הגיב על רמזים אלו.

המושל שהבחין ברמיזותיו של ראש הקהל פנה אליו ואמר: "מה לך להתערב... הרב הזה מוצא חן בעיני. הוא אדם ישר ותקיף בדעתו, ועל מה שאינו חפץ לחתום אינו חותם..."

במחיצתם

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

כך יתבטל צום תשעה באב תשע"א !

בבית ישראל לדורי דורות, והוא הסיבה לכל הסבל הבא עלינו מעשיו ומישמעאל!

נסביר מדוע: בעקבות מחלוקת האחים הקדושים הם התגלגלו למצרים כפי שמבואר בגמרא שבת (דף י' ע"ב) שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו, נתקנאו בו אחיו, ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו למצרים והשתעבדו שם עד גמור מאתיים ועשר שנים.

ורק שם, בגלות מצרים, למדו בני יעקב לעבוד עבודה זרה. לכן הם גם חטאו בעגל, וחטא זה קנה שביטה בעם עד שגרם לחורבן בית ראשון! (ירמ' טו, ד)

* * *

ההוכחה לדברינו, היא הבטחות נביאי האמת על הגאולה. ישעיה מנבא על אחרית הימים: "אפרים לא יקנא את יהודה, ויהודה לא יצור את אפרים" (ישעי' יא, יג). יחזקאל חוזה בשם השם לישראל: "כה אמר השם אלוקים, הנה אני לוקח את עץ יוסף... ושבטי ישראל חבריו, ונתתי אותם עליו את עץ יהודה - ועשיתים לעץ אחד". והתוצאה המיידית היא, יציאה מן הגלות וטהרה מעבודה זרה: "הנה אני לוקח את בני ישראל מבין הגוים אשר הלכו שם, וקיבצתי אותם מסביב והבאתי אותם אל אדמתם. ולא יטמאו עוד בגילוליהם ובשיקוציהם ובכל פשעיהם... וטיהרתי אותם והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלוקים" (יחזקאל לו, יט-כד).

הנה מפורש שהשלוש בין השבטים הוא שיוציאו מן הגלות, וממילא לא נעבוד עוד לשיקוצי העכו"ם שאנו גולים בתוכם.

בזה עולה עומק חדש במה שאמרו חז"ל: "אם אין שלום - אין כלום" (רש"י ויקרא כו, ו).

ומהיכן מתחילים השלום והאחדות?

בין איש לאשתו ובין אדם לחברו.

* * *

עד כאן רעיונו הנפלא. אם נרצה לתרגם אותו לשפת המעשה, דומה שמה שמסוגל ביותר להביא שלום הן המידות של ענווה, סבלנות וויתור. מי שמעוניין באמת בהשכנת שלום ואחדות יעבוד ברצינות על מידות אלו. ומכיוון שאיש את רעהו יעזרו אז עדיף להשקיע בעבודה המעשית בעזרת חברותא, ולצורך העניין גם האשה יכולה לשמש כחברותא, וביותר עדיף להשקיע בעבודת המידות באמצעות חברותא, קבוצה בה החברים מזרזים ומחזקים אחד את השני.

במלאת שלושים להסתלקותו של הגאון החביב רבי ארי' לייב הימן זצ"ל - רב ביכ"נ הגר"א בית וגן ירושלים - אנו מתכבדים להגיש מאמר מחשבתי פרי עטו בנושא בין אדם לחברו (מפני קוצר היריעה התמקדנו בעיקר דבריו). במאמר מונח הסוד שבכוחו לבטל את צום תשעה באב תשע"א, ולהפכו לששון ולשמחה - אמן ואמן! נשלח ע"י הרב יוסף אליהו שליט"א.

המתבונן בעיון במסופר על בתייהם של שלוש אבותינו הקדושים, לפי פשוטו של מקרא, מתגלה לו עובדה מבהילה ופלאית:

ביתו של אברהם אבינו: הקב"ה אומר לאברהם לשמוע בקול שרה, ועל פי הציווי שלה הוא מגרש את הגר וישמעאל מביתו. ובכל זאת; לפי פשוטו של מקרא לא מצינו שישמעאל נהיה אויב ליצחק אחיו, או שביקש לפגוע בו.

כשנפטר אברהם כתוב: **"ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו"** - וישמעאל הכיר את מקומו, והוליד את יצחק לפניו (בראשית כה, ט ורש"י).

ביתו של יצחק אבינו: אכן התורה מגלה לנו שעשוי זומם בליבו **"יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי"** ובכל זאת; כאשר נפגשו אחרי שנים כתוב **"וירץ עשיו לקראתו ויחבקו ויפול על צואריו וישקהו, ויבכו"** - אמר רבי שמעון בר יוחאי: הלכה היא, בידוע שעשוי שונא ליעקב, אלא שנכמרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל ליבו" (בראשית לג, ד ורש"י) ואף החולק על רשב"י (שם) ואומר שלא נשקו בכל ליבו, מכל מקום לא מצינו מפורש במקרא שעשוי פגע ביעקב לרעה.

ביתו של יעקב אבינו: רק כאן, אצל שבטי קה - הגדולים ממלאכי השרת כלשון השל"ה הק' - מצינו בתורה ענין נורא של פגיעה בפועל: האחים הקדושים עמדו ממש להרוג את יוסף, ורק כפשרה החליטו למוכרו לעבדות קשה.

* * *

משהתבוננתי רבות בזאת, נראה מבואר כאן לעניות דעתי, **שהשורש** לכל הצרות, הפורעניות והגלויות הפוקדות את ישראל מאז היה לוגי - הוא בבית יעקב עצמו!

כי מה בעצם אומר פשט תורתנו הקדושה, במה שתיארנו לעיל? שהאומות - עשו וישמעאל - לא הם פגעו באחיהם לרעה - אלא רק המחלוקת שבין השבטים הקדושים! היא היא הכתובה בכל חומרתה לעינינו, והתורה מאריכה לספר בה; מדוע? מפני שפילוג זה קנה מקום